

Forskjells-Norge:

– På full vei mot et todelt helsevesen

Foto: Clay Banks/Unsplash.

Strømpriskrisa:

– Blir ingen løsning så lenge regjeringa ikke tør utfordre EU

Foto: Inne Pedersen.

Barselbrølet:

– Nedleggelsen av ABC-klinikken ved Ullevål sykehus løser ingenting for distriktssykehusene

Foto: André Løvning.

Leder:

“Bli med på å sørge for høyere kvinneandel i lokalpolitikken!”
Benedikte Pryneid Hansen, partisekretær i Rødt

Halve himmelen:

“Det er på tide å likestille skift og turnus.”
Hege Bae Nyholt, stortingsrepresentant

Benedikte Pryneid Hansen
benedikte@roedt.no
Partisekretær i Rødt

Underrepresentert

Leder

Det nærmer seg den internasjonale kvinnedagen 8. mars og tradisjonen tro fylles avisspaltene med patosfylte festtaler og proklamasjoner om likestilling. Det er mange måter å måle likestilling på. Statistisk Sentralbyrå bruker blant annet parametre som sysselsetting, utdanning, lønn og arbeidstid når de skal gi et bilde av hvordan det egentlig står til med likestillinga i «verdens mest likestilte land». Skal vi tro dem går det framover på de fleste områder, om enn sakte.

Men selv om vi har kommet langt i Norge, er det fortsatt noen bratte bakker igjen til vi kan snakke om full likestilling. Kvinner jobber fortsatt mye mer deltid enn menn. Nesten 70 prosent av alle som jobber i offentlig sektor er kvinner. Det gir utslag på lønnsstatistikken. Ifølge Statistisk Sentralbyrå utgjorde kvinners lønn i gjennomsnitt 87,9 prosent av menns lønn i 2021. Av styrelederne i norske aksjeselskap var 42,6 % kvinner i 2022. Ser vi på daglige ledere i de samme selskapene synker kvinneandelen til 17 %.

Etter lokalvalget i 2019 er andelen kvinner i norske kommunestyre per i dag på 40 %. Antall kvinnelige ordførere er nede i 35,4 %. Men her er et interessant paradoks: valgdeltakelsen blant kvinner er på 67,3 % mot 62,3 % for menn. Det betyr at både kvinner og menn stemmer fram menn. Kanskje ikke så rart, siden det er flest menn som topper valglistene land og strand rundt.

Rødt er et feministisk parti som arbeider for full kvinnefrigjøring. Sammen med resten av kvinnebevegelsen jobber vi hver eneste dag for høyere lønninger i kvinne-dominerte yrker og for økt kvinneandel i politikken og i styre. Det er en seig kamp. Men når det kommer til kvinnerepresentasjonen i kommunestyre og fylkesting kan du og jeg gjøre en praktisk og målbar forskjell på valgdagen 11. september. Ved å sette et kryss ved de kvinnelige kandidatene kan du være med på å sørge for flere kvinner i kommunestyret og på fylkestinget.

Lokaldemokratiet spiller en viktig rolle i livene våre. Kommunene er hjertet i vår felles velferd. De har ansvar for tjenester som kan bidra til å jevne ut økonomiske og sosiale forskjeller. De har ansvaret for lokalt helsevesen, eldreomsorg, skoler og barnehager. Det er klart det har betydning hvem som styrer kommunene. For hvordan skal vi som kvinner kunne forvente at våre behov blir oppfylt hvis vi ikke er likt representert når budsjettene lages og vedtakene fattes? I år er det 110 år siden kvinner i Norge fikk stemmerett på like vilkår som menn. Nå er det på tide å sørge for høyere kvinneandel i lokalpolitikken.

Rødt Nytt

Redaktør:
Brage Aronsen
brage@roedt.no

E-post:
roedt@roedt.no

Telefon: 22 98 90 50

Konto: 7874 05 56478

ISSN: 1504-7660 (avis)
1504-7679 (pdf)

Trykkeri: Nr1Trykk

Utgiver: Rødt
Dronningens gate 22
0154 Oslo

Jordmor og forfatter: Berit Mortensen. Foto: André Løyning.

Fødselsomsorg

Åsne Hagen asne.hagen@gmail.com

– Nedleggelsen av ABC-klinikken ved Ullevål sykehus løser ikke noe for distriktssykehusene. Det betyr bare at kvinner i Oslo mister et tilpasset tilbud for de som verken trenger eller ønsker medisinsk hjelp under fødsel, sier Berit Mortensen.

Mortensen er tidligere leder av Helsepolitisk utvalg i Rødt, jordmor og forfatter av boka *Barselbrølet. Hvordan skape verdens beste fødselsomsorg* på Forlaget Manifest. Hun har lite sans for hvordan redaktørkorpset, fra Nordlys og Aftenposten til en nyhetsredaktør i Dagsavisen, stiller ABC-tilbudet opp mot distriktssykehusene.

– Det opprører meg vanvittig at de samme folka setter dette opp mot kampen for fødetilbudet i distriktene. Budskapet er at kvinner ikke må komme her og ønske seg noe som helst. Når det å føde i fred, uten unødig medisinsk innblanding, nå blir et privat tilbud, risikerer vi jo at det bare blir for de økonomisk privilegerte, sier Mortensen.

Den erfarne jordmora synes også det er utidig å kalle friske gravide som ønsker å føde ved ABC for privilegerte som settes opp mot andre.

– Mange som har slitt med fødselsangst har hatt god hjelp av ABC-klinikken. Er fødselsangst også et privilegium? spør Mortensen retorisk.

– Folk gjør jo mange smertefulle ting som gir en følelse av mestring, som å løpe maraton. Er det slik at det å føde uten medisinsk hjelp har blitt noe vi ikke skal støtte lenger? Det er selvsagt et privilegium å være frisk og å ikke trenge medisinsk hjelp under fødselen. Men poenget med ABC-klinikken er jo nettopp at kvinner som faktisk ikke trenger medisinsk hjelp og legehjelp skal kunne forbli friske under fødsel, slik at legene heller kan bruke tiden på medisinsk hjelp til de som trenger det. Det vanvittig paradoksale er at et tilbud som ABC-klinikken er billig i drift, de trenger

ikke kostbart medisinsk utstyr eller det dyreste helsepersonellet – leger.

Tilpasset offentlig fødetilbud

Mortensen påpeker fallgruvene ved innsatsstyrt finansiering, som er tett knyttet til foretaksmodellen.

– Det skumle med at man lar markedsmechanismene styre, er at det også er lønnsomt å overbehandle de som ikke trenger det. I fødselsomsorgen blir det et viktig paradoks. De friske gravide skal beskyttes mot overbehandling, fastslår hun.

– Det offentlige fødetilbudet blir nå som en fabrikk som objektiviserer de fødende. Du må ikke komme her og stille krav. Kvinner er i utgangspunktet ganske mottakelige for sånt og skammer seg fort dersom de føler at de krever for mye. Brukermedvirkning blir et glansa symbolord fullstendig uten innhold dersom folk ikke får påvirke sin egen fødsel. Vi trenger et offentlig tilbud som gir hver kvinne et tilbud som er tilpasset hennes ønske og behov.

Trenger kontinuitet i omsorgen

Den globale helsepolitikken legger klare føringer for at man ikke skal overbehandle.

– Kvinner som ikke ønsker eller trenger medisinsk behandling, trenger derimot omsorg fra jordmor som har tid til dem og kjenner dem fra før. Kontinuiteten blir den eneste «medisinen» de får. Forskning har også vist seg at omsorg med kontinuitet bidrar til å holde de friske friske og redusere behovet for medisin, sier Mortensen.

Hun påpeker at omsorgen for gravide er blitt fragmentert ved at svangerskapsomsorg er en kommunal oppgave, mens kvinnen sendes til sykehuset for å føde. Også helse- og omsorgslova slår fast at kommunen skal samarbeide med helseforetakene for å få en helhetlig omsorg, blant annet når det gjelder jordmortjenester. Mortensen mener et slikt samarbeid kunne reddet ABC-klinikken.

– Oslo kommune kunne for eksempel

bidratt med tre jordmorstillinger som dekket svangerskapsomsorgen ved ABC-klinikken for å være med å spleise på tilbudet. Men i stedet for å løse det pragmatisk blir tilbudet nedlagt, sukker hun.

Trygghet på små avdelinger

Krav om mengdetrening på ulike prosedyrer blir ofte brukt som argument for sentralisering av sykehustilbud.

– Vi ser samme argumenter også i fødselsomsorgen, men mye kan løses med systemer for hospitering mellom små og større fødeavdelinger, mener Mortensen.

– Jeg har jobba på Sandnessjøen sykehus, hvor det ikke ville gitt mening med en ABC-avdeling i tillegg til den andre avdelinga, men hvor du likevel får mye av den samme tryggheten og tilliten som har gjort ABC-tilbudet så attraktivt. Den lille avdelinga tilbyr kontinuitet, det er mindre fremmedgjørende å komme dit og føde enn på Ullevål som har flere tusen fødsler i året. På ei lita fødeavdeling går du alltid inn med den jordmorinnstillinga om å ivareta og støtte den normale fødselen, og så kobler du inn legen om det blir behov. Dette skillet er utfordrende på de travle, store sykehusavdelingene med vekt på prosedyrer for kvinner med komplikasjoner. Vi tilrettelegger rett og slett dårlig for at de friskeste skal kunne gjennomføre fødselen uten unødvendige inngrep som kunne vært unngått med kontinuitet i omsorgen.

Todelt helsevesen

– Da man innførte foretaksmodellen for over 20 år siden, var vår bekymring at den skulle styres av økonomiske prinsipper og få et todelt helsevesen. Dette ser vi er i ferd med å slå ut i full blomst med at private helsetilbud vokser vilt. For folk som drives for hardt i det offentlige systemet blir alternativet å gå til de private. Det er en villet politikk som Høyre og Ap, styringspartiene, som de liker å kalle seg, har vekslet på å drive framover. Det er ikke naturlover som gjør at det private helsevesenet rekrutterer fra det offentlige.

Aktuell bok: Barselbrølet er i bokhandelen nå.

– Det handler om problemer med å rekruttere i det offentlige, men også å ivareta den bemanninga man har. Vi ser at mange nyutdanna slutter fordi det er få erfarne jordmødre som kan gi de nye trygghet. Det blir altfor stor turnover, og her kan vi fort havne i en ond sirkel, sier Mortensen.

– Aleris etablerer sykehus i Bodø og Tromsø. Hvordan klarer de å skaffe nok personell? Jo mer du innfører av det private helsevesenet, blir den privilegerte delen av befolkninga bortskjemt med et tilbud de kan kjøpe seg til. Velferdsstaten er i ferd med å krakelere fullstendig nå, og det blir mye vanskeligere å snu igjen enn å gjeninnføre et system som faktisk la til rette for likeverdig behandling. Det bekymrer meg, for jeg ønsker et solidarisk system der tilbudet ikke kommer an på om du har penger eller ikke. Jordmorvesenet var også grunnsteinen i velferdsstaten som nettopp skulle fungere solidarisk, sier Mortensen.

Trussel mot demokratiet

– Under valgkampen er det veldig viktig å være opptatt av fødselsomsorgen og lovnadene sitter løst, men når politikerne kommer i posisjon toer de sine hender og sier at de ikke kan gjøre noe, dette må foretakene styre. Da mister man jo trua på demokratiet! Jeg synes det er ganske skummelt at unge mennesker skal oppleve dette. For mange er det kanskje den første saka som gjør dem politisk engasjert, de er unge førstegangsførelde som opplever å få kullkasta forventningene til hjelpa de skal få når de får barn, påpeker Mortensen.

– Tenk om politikerne i valgkampen var ærlige og sa: nei, detaljer i helseomsorgen kan vi ikke bry oss om, for det er ikke politisk styrt lenger. Så kunne man i det minste slåss for å få tilbake politisk styring!

Rødt Norge rundt

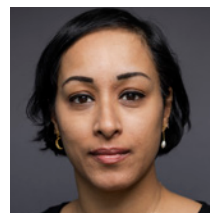

Bergen:

Cruiserekord bekymrer

Innbyggere i Bergen sentrum synes det er altfor mange cruiseturister. Likevel er det ventet ny cruiserekord i 2023.

– Mange hadde håpet at pandemien kunne være et vendepunkt for en mer bærekraftig utvikling. Vi skulle sett mindre utslipp, i stedet blir cruiseturismen større og større. Det er kjempeproblematisk, sier bystyrerepresentant Mailiss Solheim-Åkerblom til Børsen.

Oslo:

Nei til små leiligheter

FrP vil fjerne forbudet mot å bygge mindre leiligheter enn 35 m² i sentrumsbydelene i Oslo. Det mener Rødt er en dårlig idé.

– Vi er helt imot trange boliger med dårligere kvaliteter og lite uterom. Bygging av så små boliger motarbeider en variert befolkningssammensetning i de sentrale bydelene og er vanskelig forenlig med mål om universell utforming, sier bystyrerepresentant Sofia Rana til Dagsavisen.

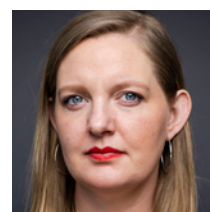

Ullensaker:

– Skuffende!

Ullensaker kommune var bedt om å bosette 230 flyktninger i 2023. Ap og Sp valgte å halvere antallet, skriver Romerikes blad.

– Alt er bedre enn ingenting, men jeg skulle ønske vi tok imot dobbelt så mange. Jeg tror absolutt Ullensaker kunne klart 230, for vi har ekstremt flinke folk i kommunen, sier Rødts Frøydis Myrhaug Danielsen til Romerikes blad.

Vestland:

Problematisk leiarløn

Med ei løn på nesten 2 millionar, er Rune Haugsdal i Vestland på lønstoppen av alle fylkesdirektører i Noreg. Gruppeleiareren i Raudt, Jeanette Syversen, meiner løna er problematisk.

– Skiljet mellom dei som skal representera vanlege folk og vanlege folk blir for stort. Det er ikkje sunt, seier ho til NRK Vestland.

Halve himmelen

Hege Bae Nyholt er stortingsrepresentant og leder av Utdannings- og forskningskomiteen.

Skift eller turnus – har det noe å si?

Vakta begynte fredag kl 14:30 og slutta mandag morgen kl 09:00. To av nettene var hvilende, det vil si at man bare fikk betalt 20 minutter av hver time, den ene natta var fri. Problemet var bare at det ikke gikk noen buss, så frinatta ble tilbrakt på en madrass i kjelleren, senga på vaktrommet sov jo kollegaen på. Jeg holdt ut i to år før jeg fant en dagjobb.

Svært mange i helse- og omsorgstjenester jobber i turnusyrker. Det betyr at vaktene ikke er innafor 07-17, men består av dagvakter, kveldsvakter og nattevakter. I turnusjobber går man på vakt i helger, i høytider og når resten av samfunnet har fri. Turnuslivet kan være et puslespill å få til å gå opp med familieliv og sosiale forpliktelser og ønsker, men turnuslivet er også fysisk og helsemessig tungt.

Det er ingen logisk grunn til at de kvinnedominerte turnusyrkene skal ha dårlige ordninger og forutsetninger enn de mannsdominerte skiftyrkene

For hver turnus signerer de tillitsvalgte i helsevesenet for unntak fra arbeidsmiljøloven i form av tapt hviletid knyttet til aften/dag-skift uten at dette kompenseres på noen måte. Studier viser at antall «quick returns» (aften/dag-vakter med tapt hviletid) betyr mer for negative helseeffekter enn antall nattevakter.

Når vaktene dine skifter hele tiden er det en belastning for helsa, familieliv og sosialt liv. Nå er det bare belastning i form av antall vakter med arbeidstid utenfor ordinær kontortid som kompenseres som arbeidstidsforkortning, men vi mener at tapt hviletid er så belastende at det må være med i regnestykket når man ser på arbeidstidsforkortning.

Skal vi klare å beholde folk i helsetjenesten og ikke minst rekruttere nye folk for fremtiden, må vi faktisk bedre arbeidsforholdene, ikke forverre dem. Det første kravet må være å sidestille skift og turnus sånn at også alle de som går tredelt turnus får arbeidsuke på 33,6 timer på samme måte som de som jobber døgnkontinuerlig skift. Det er ingen logisk grunn til at de kvinnedominerte turnusyrkene skal ha dårlige ordninger og forutsetninger enn de mannsdominerte skiftyrkene.

– Det er markeds-tenkninga som har skylda for krisa i helsevesenet

Sykehus er ikke butikk: Rødt frykter at dagens utvikling vil skape et todelt helsevesen. Foto: Ihne Pedersen.

Helsepolitikk

Brage Aronsen brage@roedt.no

– Skal vi sørge for et helsevesen som dekker folks behov, er vi nødt til å slutte å late som at sykehusene skal være lønnsomme, sier stortingsrepresentant og helsepolitisk talsperson i Rødt, Seher Aydar.

20. februar sprakk nyheten om at 14 av 24 intensivsykepleiere ved thoraxkirurgisk avdeling ved Ullevaal sykehus, har sagt opp stillingene sine i protest – alle i løpet av bare én uke. Dette er en varslet krise, hevder Aydar, som mener det drives rovdrift på de ansatte.

– De ansatte har varslet og satt foten ned mot uforsvarlige kutt. Dette viser tydelig at strikken er strukket for langt. Det burde være åpenbart for alle at vi ikke løser helsepersonellmangelen med å tilby dårligere arbeidsforhold, sier Aydar.

Kuttene hun viser til er et resultat av et innsparingskrav på 3 % som skal være med på betale for det nye gigantsykehuset på Gaustad – et prosjekt fagmiljøene, alle de ansattes representanter og et flertall i Oslo bystyre er mot.

– Fordi Europas største sykehus drives som et hvilket som helst aksjeselskap får slike innsparingskrav konsekvenser som går på tvers av medisinske behov. ABC-klinikken legges ned, det kuttes i kvinneklinikken og intensivavdelingen for nyfødte. En ansvarlig helsepolitikk tilsier at de medisinske behovene må legge grunnlaget for budsjettene. Men her ser vi at bedriftsøkonomiske hensyn trumfer medisinske hensyn. Det er fullstendig uansvarlig.

Ansvarsfraskrivelse

Aydar forklarer at regjeringa har lagt 2,5 milliarder på bordet for at sykehusene skal kunne håndtere prisveksten og samtidig klare å prioritere psykisk helsevern og rask tilgang på helsehjelp. Oslo Universitetssykehus (OUS) har tatt imot pengene, men holder likevel på kuttene.

– Disse pengene har de satt til side for «å bedre det økonomiske resultatet». OUS ofrer pasientsikkerheten og trosser advarslene fra de ansatte for å oppfylle krav om «lønnsomhet». Sånn kan vi ikke drive sykehus.

– Det grunnleggende problemet i norsk helsevesen er markedsstenkninga, som tvinger seg fram på stadig nye områder. Når sykehus skal drives

Stortingsrepresentant: Seher Aydar er helsepolitisk talsperson i Rødt. Foto: Ihne Pedersen.

som butikk får vi kutt og dårligere arbeidsvilkår når vi egentlig trenger det stikk motsatte.

– Dagens helseforetaksmodell er dessuten en modell for politisk ansvarsfraskrivelse. Når det oppstår problemer i helsevesenet, når fagmiljøer går i oppløsning og tilbudene svekkes, skyver helseministeren bare helseforetakene foran seg. Slik vil de hindre oss i å holde de til enhver tid styrende politikerne ansvarlige for helsepolitikken.

Dystre framtidsutsikter

Helsepersonellkommissjonen leverte dystre spådommer da de nylig la fram sin rapport til regjeringa. Kommisjonen peker på at det vil bli 250.000 flere mennesker over 80 år i Norge de neste 20 årene. Aydar advarer mot å tro at effektivisering er løsninga på helsepersonellmangelen.

– Det blir et enormt press på helsevesenet når eldrebølgen skyller over oss. Vi kommer til å trenge mange nye helsearbeidere i framtida, og derfor er det avgjørende at vi stopper dagens rovdrift på de ansatte. Det er ikke mulig for dagens helsearbeidere å løpe fortere.

– Det å kreve effektivisering av helsearbeidere som allerede er overarbeida og underbetalt, vil forsterke snarere enn å løse problemet. Vi hører allerede advarsler fra helsepersonell landet over som er ved bristepunktet. Skal vi klare å holde på, og rekruttere, helsepersonell i framtida er vi nødt til å se grundig på arbeidstidsordninger, oppgavedeling og grunnbemanninga. Det må bli mer attraktivt å jobbe i helsevesenet.

– Dersom vi ikke får til en storstilt redningsaksjon, har vi har stø kurs mot et todelt helsevesen. Et tilbud for de rike, og et for oss andre. Nå er det opp til fellesskapet å trække på bremsen.

Stem kvinnene inn!

Fire førstekandidater i Rødt om høstens lokalvalg.

Valg

Brage Aronsen brage@roedt.no

Foto: Ihne Pedersen.

Hva tror du blir den viktigste saken foran høstens lokalvalg?

– Først og fremst tror jeg det blir priskrisene vi står i og hvordan disse kan løses på en rettferdig måte som reduserer, ikke øker, forskjellene. Jeg tror også en radikal og rettferdig miljøpolitikk vil stå høyt på agendaen.

Hvorfor burde folk stemme Rødt ved høstens valg?

– Rødt er ikke bare et parti, vi er en folkebevegelse mot Forskjells-Norge. Med Rødt så vet du hva du får, vi fremmer samme politikk både før og etter valgdagen. Vi er også det tydeligste partiet mot politikerprivilegier.

Hvordan kan vi sørge for en høyere kvinneandel i norsk politikk?

– Dette er et langsiktig arbeid. Kvinner må få mer synlig plass i det offentlige ordskiftet, slik at jenter og kvinner har rollemodeller å se opp til og bli inspirert av. Vi må ta et oppgjør med hvordan kvinner omtales utfra utseende, ikke utfra politikk. Jeg mener også at såkalte kvoteringsregler er viktige, både som en oppfordring til de ulike partiene, men også i offentlige reglement for kjønnsbalanse blant utvalgs- og komiteledere, i ulike styrever og så videre. Møtetidspunkter og arbeidsmengde kan også være viktig. Kvinner har fremdeles mest av ubetalt arbeid i hjemmet.

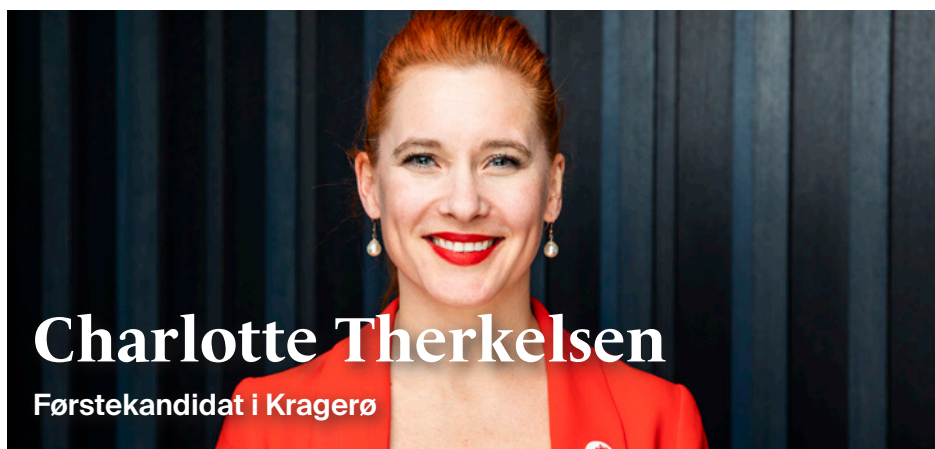

Foto: Ihne Pedersen.

Hva tror du blir den viktigste saken foran høstens lokalvalg?

– Uten tvil den omfattende priskrisa som rammer så hardt, skjevt og hjerteskjærende. Den må og vil være vårt hovedfokus på alle nivåer fremover.

Hvorfor burde folk stemme Rødt ved høstens valg?

– Fordi vi har de beste politiske løsningene i møte med de økende økonomiske forskjellene, og fordi vi har solide folkevalgte som ikke glemmer hvem som har valgt dem eller hva de har lovet å jobbe for etter de er valgt.

Hvordan kan vi sørge for en høyere kvinneandel i norsk politikk?

– Jeg prøver meg på et «selvforsterkende sirkel»- forslag, heng med: Jo flere kvinner som velges til politiske verv, jo mer kan vi vri den politiske dagsorden i retninger som er relevante for kvinner, og jo flere kvinner vil la seg engasjere og igjen velge la seg velge til politiske verv. Kort oppsummert? Stem kvinnene inn!

Foto: Sondre Oldereide Michaelsen.

Hva tror du blir den viktigste saken foran høstens lokalvalg?

– Kamp mot økte forskjeller er fortsatt viktig. I Stavanger må vi få fram hva folk vil tape hvis høyresida kommer til makta, og hvordan deres planer om å fjerne eiendomsskatt og spare 100 millioner på privatisering vil føre til dårligere tilbud til innbyggerne og dårligere vilkår for de ansatte. Nivå på sosialhjelpssatser, leiepriser på kommunale boliger og egenandeler er også viktig for oss i Rødt å få gjort noe med.

Hvorfor burde folk stemme Rødt ved høstens valg?

– Fordi vi har en tydelig politikk og dyktige lokalpolitikere som brenner for sine saksområder.

Hvordan kan vi sørge for en høyere kvinneandel i norsk politikk?

– Kvinneandelen starter jo med et godt arbeid i listestillinga, kvinner må bli spurt om å stå på lista, og så må vi stemme på dem! Menn gir kryss og slengere til menn, derfor er kampanjer som «kryss en kvinne» viktig. Det å bygge kvinnenettverk i lokalpolitikken slik at ingen opplever å bli sittende aleine med sakene sine, eller gå aleine på møtene, tror jeg også er viktig. Kvinner er mindre villig til å ta på seg ting hvis de ikke er sikre på at de kan gjøre en god jobb, og det må vi ta høyde for.

Foto: Ihne Pedersen.

Hva tror du blir den viktigste saken foran høstens lokalvalg?

– Her er det ulike konkrete saker sett at fylket og kommunen har ulike ansvarsområder, men overordnet er kampen mot Forskjells-Norge den aller viktigste saken. Stadig flere kjenner på økende forskjeller; det blir dyrere å bo og leve i alle deler av landet. Og dette er noe noe vi tar med oss inn i kommunestyre og fylkesting for å kjempe mot.

Hvorfor burde folk stemme Rødt ved høstens valg?

– Rødt vil bruke lokalvalget til å kjempe frem flere røde fylker og kommuner som motorer for forandring. Vi har mange utålmodige kandidater rundt om i landet som er klare for å ta kampen mot forskjells-Norge. Rødt er blitt et relevant parti det politiske landskapet, og vi har stadig flere gjennomslag å vise til, både lokalt og nasjonalt.

Hvordan kan vi sørge for en høyere kvinneandel i norsk politikk?

– God partikultur og med det høyere kvinneandel i norsk politikk er et viktig arbeid jeg mener samtlige partier og organisasjoner bør ha fokus på. Det jobber Rødt med året rundt, både før og etter valget. Men så er det selvsagt viktig at damer stemmer fram damer på valgdagen!

Strømpriskrisa:

– Blir ingen løsning så lenge regjeringa ikke tør utfordre EU

Varer og varer: Det er ingen tegn til noen snarlig løsning på strømpriskrisa. Foto: Nikola Johnny Mirkovic / Unsplash

Kraftpolitikk

Brage Aronsen brage@roedt.no

– Nå har vi fått veldig høye priser på tross av kraftoverskudd. Det viser at kraftliberalismen har spilt fallitt, og at det er behov for å ta tilbake den politiske kontrollen over den norske krafta.

Strømstøtte og energikommisjon til tross – de galopperende strømprisene er og blir en verkebyll for regjeringa. Likevel er det ingen tegn til at prisene vil stabiliseres med det første, og det er attpåtil stor uenighet om hva som er årsakene til prisgaloppen. Vi ba stortingsrepresentant og energipolitisk talsperson i Rødt, Sofie Marhaug, om hjelp til å få oversikt over hva som skjer i norsk kraftpolitikk.

Jonas Gahr Støre sier Norge har Europas beste strømstøtteordninger. Det er du ikke enig i?

– Nå har jo regjeringa faktisk måtte trekke det tilbake, etter å ha blitt faktasjekket. Vi har ikke lavest priser for husholdningene etter støtte. Det er enda verre for bedriftene. Men det svarer uansett ikke på hovedproblemet, at vi må kjøpe vår fornybare vannkraft som om vi importerte den, selv om vi eier den i fellesskap. Det gir ingen mening!

Kommisjon uten løsninger

1. februar la regjeringas energikommisjon fram sin rapport. Kommisjonen tar til orde for mer kraft, mer nett og mer effektiv energibruk. Men noen løsning på priskrisa er ikke å få øye på i rapporten.

– Regjeringa satte jo ned et utvalg som ikke skulle se på pris. De vil bygge ut mye mer kraft, men når prisen settes på en europeisk kraftbørs hvor prisen drives av dyr gass, svarer det ikke på hovedutfordringa vi står i.

– Rødt er ikke for mer av alt raskest mulig, som vel er tittelen på energikommisjonens rapport. Men vi trenger mer kraft for å kutte utslipp fra industri og transport, og til nye arbeidsplasser. Dette er godt beskrevet i vår klimaplan fra i fjor, som viser hvordan vi kan skaffe nok kraft innen 2030 uten ny vindkraft eller nye inngrep i vassdragene våre. Men skal vi fortsatt ha et kraftoverskudd og nok til nye arbeidsplasser, må vi prioritere hardere. Vi kan ikke si ja til alle, og de første som må få nei er kryptofabrikkene og tapping av strømmettet til oljeindustrien.

Hva skyldes det at regjeringa er så avvisende til å gjøre noe med strømprisene?

– De er veldig opptatt av å ikke legge seg ut med EU, utforske handlingsrommet eller forhandle med dem. Så de holder seg inne med dem, og har et ideologisk syn på at kraftliberalisme er det beste. Det er vel en sentral årsak. De tenker at markedet er best.

Men nå har jo regjeringa satt ned et ekspertutvalg som skal vurdere dagens system for å fastsette strømprisen. Nå er vel Rødt fornøyd?

– Jeg frykter at det nye utvalget vil fungere som et treneringsutvalg. Mye av det de skal se på har Rødt bedt om at utredes ordentlig lenge. Hadde regjeringa hørt på Rødt kunne utredningene vært klare allerede nå. I stedet er tiltakene utsatt til etter valget, så det lukter jo litt valgflesk.

– I tillegg er vi redd for at mandatet er uklart, de skal ta stilling til veldig mye og baserer seg på markedsløsninger i stor grad. Og vi er bekymret for sammensetningen av utvalget, hvor mange har lik bakgrunn – fra aktører nært kraftbransjen. Vi ser fram til utredningene, men regjeringa bør se på strakstiltak også.

Holder ikke med «mer kraft»

Regjeringa har gjentatte ganger tatt til orde for å bygge ut mer vindkraft for å få ned prisene. Det tror ikke Marhaug vil ha noen nevneverdig påvirkning på prisnivået.

– Utfordringen nå er at vi får veldig høye priser på tross av et kraftoverskudd. Utbygging av kraft går gjerne hånd i hånd med økt forbruk, blant annet til store prosjekter for elektrifisering av sokkelen. Så det finnes ikke noen troverdig plan for betydelig økt kraftoverskudd.

– Kraftoverskuddet er nå mellom 12 og 20 TWh, det vil si at vi produserer rundt 10-15 prosent mer enn vi forbruker. Skal vi frikoble oss fra prisene på kontinentet og Storbritannia, hvor dyr fossil energi driver prisen, må overskuddet være nærmere 40 TWh ifølge NVE. Jeg tror ikke det blir gjennomslag for så mye kraftutbygging bare for å få ned prisene.

Er det sånn at Rødt mener strømprisen ikke henger sammen med mengden kraft som produseres i Norge?

– Jo, det gjør jo det. Men som sagt må kraftoverskuddet være såpass stort, og det er verken en realistisk eller god løsning å bygge ut og ned for å oppnå dette. Kraftoverskuddet er altså kraft vi verken bruker til utslippskutt, ny industri eller alminnelig forbruk.

Makspris for både forbrukere og industri

Siden desember i fjor har flere bedrifter blitt tvunget til å permittere eller nedbemanne på grunn

Stortingsrepresentant: Sofie Marhaug er andre nestleder i Energi- og miljøkomiteen. Foto: Ihne Pedersen.

av de høye strømprisene, deriblant tradisjonsrike Hadeland glassverk, hjørnesteinsbedriften Furnes jernstøperi i Stange og solcelleprodusenten REC solar. Marhaug mener regjeringas fastprisavtaler ikke svarer på utfordringene strømprisene påfører industrien.

– Nå har jo ikke regjeringa stilt opp for bedriftene i noen særlig grad. Ingen egen bedriftsstøtte. «Fastprisavtalene» skal prises etter det internasjonale kraftmarkedets behov. Her kunne regjeringa brukt ekstraintektene på en egen bedriftsstøtte, eller pålagt produsentene å levere rimeligere fastprisavtaler. Makspris er en variant av det siste, og Rødts hovedkrav.

Men hvis vi ikke skal bygge ut mer vannkraft, ikke skal satse på vindkraft - ikke engang til havs - hvordan mener Rødt vi skal sikre nok kraft i framtida?

– Rødt har som nevnt svart godt på dette i vår klimaplan, både på det økte kraftbehovet for Rødts klimamål for 2030 og for 2040 – hvor det meste av utslippskutt bør være tatt. Men det blir prioriteringer, hvor utslippskutt og nye arbeidsplasser er viktig. Vi kan bruke over 50 TWh i 2030 ved å utløse potensial i energieffektivisering, solenergi, fjernvarme, bergvarme, oppgradering av vannkraft og mer. Våre anslag er konservative. Energikommisjonen er mer ambisiøs på flere punkter.

Hva er Rødts viktigste forslag for å få ned strømprisene slik situasjonen er akkurat nå?

– Vi trenger en makspris pålagt kraftprodusentene for innenlands kraftforsyning, med streng regulering av produksjon for eksport med hensyn til forsyningsikkerhet og miljø og dessuten en forsyningsplikt for kraftprodusentene. I mellomtiden, mens regjeringa jobber for å få det på plass, mener vi makspris bør innføres gjennom en styrking av strømstøtteordninga.

I streik: Fagforbundet-organiserte streiker for rettferdig pensjon. Foto: Brage Aronsen.

Streiker for trygg og livsvarig pensjon

– Rødt støtter de streikende barnehageansattes krav om livsvarig og kjønnsnøytral pensjon, sier Hege Bae Nyholt.

Da Rødt Nytt gikk i trykken var til sammen 42 Fagforbundet-organiserte barnehageansatte i seks private barnehager med NHO-avtale i streik. Kravet er såkalt hybridpensjon, en ordning som varer livet ut og er kjønnsnøytral. Det betyr at kvinner ikke får lavere pensjonsutbetalinger enn menn selv om de har høyere forventet levealder.

– Å jobbe i barnehage er et krevende yrke. Det skulle bare mangle om ikke de de som nå er i streik skal ha en like god pensjonsordning som de som jobber i offentlig drevne barnehager. Innskuddspensjonen de har i dag utbetales bare i noen år, som regel ti, sier Hege Bae Nyholt, stortingsrepresentant og leder i Utdannings- og forskningskomiteen.

Pensjonen de streikende krever er på linje med det de ansatte i barnehagene organisert i Private Barnehagers Landsforbund (PBL) krevde i fjorårets streik. Bae Nyholt mener streiken handler om å avverge framtidig tariffhopping.

– Dersom de private barnehagene organisert i PBL ser at de kan spare pensjonsutgifter ved å gå

Stortingsrepresentant: Hege Bae Nyholt er leder av Utdannings- og forskningskomiteen. Foto: Ihne Pedersen.

over til NHOs avtaler, vil de gjøre nettopp det.

– Den kommersielle barnehagekjeden Espira er for eksempel forpliktet til PBL-tariffen fram til 2024, men har allerede meldt seg inn i NHO. Hvis ikke NHO går med på en livslang og kjønnsnøytral pensjon, vil flere følge etter.

27. februar er andre streikeuttak. Da vil til sammen 63 barnehageansatte være ute i streik, fordelt på åtte barnehager.

Brage Aronsen
brage@roedt.no

– Du betaler for dagligvarebaronenes rikdom

Priskrisa fortsetter å herje med nordmenns privatøkonomi. Men samtidig som flere enn 200 000 husstander må droppe måltider på grunn av dårlig råd, er det noen som har tjent gode penger på krisa. Nå tar Rødt til orde for å splitte opp dagligvarebransjen.

Mange har fått føle på de økte matvareprisene den siste tida. Prisoppgangen følger en allerede bratt matprisvekst som langt overgår den generelle inflasjonen, og som per desember 2022 ble målt til 11,5 prosent.

– Disse tallene viser hvor enorm fortjeneste det er i dagligvarebransjen. Her snakker vi om i hovedsak tre selskaper, hvor to av dem er drevet av familiedynastier. Det er nesten skremmende å tenke på at så få mennesker har så stor makt over folks hverdag, og kan håve inn mens folk flest må stramme inn der de kan. De to rikeste matmilliardærene, Reitan og Johansen, har blitt 20 milliarder kroner rikere hver siden før pandemien, sier Rødt-nestleder Marie Sneve Martinussen.

– Det er liten tvil om at dagligvarebaronene har brukt markedsmakta si til å øke prisene mer enn nødvendig, til tross for gjentatte formaninger fra

Rødt-nestleder: Marie Sneve Martinussen. Foto: Ihne Pedersen.

næringsminister Vestre om å unngå nettopp dét. For oss i Rødt er det imidlertid ingen overraskelse at kapitalister ikke bryr seg stort om en pekefinger fra politikerne. Her må det sterkere lut til!

– Vi mener myndighetene bør gå inn og bryte opp de største dagligvareaktørene. Når ett konsern, Norgesgruppen, har en markedsandel på 44 prosent, da nærmer vi oss en monopolsituasjon som skattebetalerne har alt å tape på. Det trengs et nytt lovverk som også tar hensyn til at dagligvaregigantene ofte sitter på alle sider av bordet, både som leverandør, distributør og salgsledd, sier Martinussen.

Brage Aronsen
brage@roedt.no

Feite lønninger: Kommunikasjonsteamet i Statnett sitter godt i det. Foto: Olav Helland/Wikimedia commons.

Feite lønninger provoserer

Mens strømprisene er skyhøye, har Statnett et kommunikasjonslag på åtte personer, der tre er sjefer og én direktør. Laveste stilling er seniorrådgiver. Det skriver Dagbladet.

– Dette er offentlige midler som kunne vært brukt helt annerledes. Det er et tegn på at Statnett begynner å få en veldig dårlig sak i offentligheten når de må ansette så mange kommunikasjonsfolk på høye lønninger, sier stortingsrepresentant Sofie Marhaug.

Avisas gjennomgang av lønnsnivået i avdelingen viser at kommunikasjonsdirektøren tjente 1,7 millioner kroner i fjor. De andre sju ligger mellom 717 000 kroner og 1 164 000 kroner. Tross gjentatte spørsmål fra Dagbladet, vil ikke Statnett oppgi den faktiske lønna til sine kommunikasjonsfolk, annet enn nevnte kommunikasjonsdirektør.

– Vi har skyhøye strømpriser i Norge, og Statnett tjener veldig godt på flaskehalsen og utenlandskabler som Statnett skal forsvare. Jeg tror dette gjør folk enda mer forbanna, sier Marhaug til Dagbladet.

Brage Aronsen brage@roedt.no

Partisekretær: Benedikte Pryneid Hansen. Foto: Ihne Pedersen.

Ny medlemsrekord i Rødt

Rødt satt ny medlemsrekord i 2022 og har nå totalt 14.215 medlemmer. Det er en rekord Rødts partisekretær Benedikte Pryneid Hansen er godt fornøyd med.

– Rødt vokser i alle fylkene i hele Norge og har fått over 1000 nye medlemmer. Vi har hatt en samla vekst på 7 % i 2022.

– I tillegg til en svært oppløftende medlemsvekst har vi også styrket organisasjonens grunnfjell. Vi har stifta en rekke nye lokallag fra Grimstad i sør til Nordkapp i nord. Og vi an til å gjøre et knallgodt lokalvalg med rekordmange lister.

Pryneid Hansen tror en viktig årsak til veksten er at Rødt leverer gode forslag til løsninger på krisene som i stadig større grad preger folks hverdag.

– Vi står i en dyp forskjellskrise der vanlige folk sliter med økte utgifter til strøm, mat og bolig. I krisetider trengs en sterkere velferdsstat, med et sterkere sikkerhetsnett for alle. Rødt vil ta tilbake kontrollen over samfunnsutviklinga og sikre en politikk som er kraftfull og rettferdig. Det er mange som merker at et sterkt Rødt gjør en forskjell, sier partisekretæren.

Brage Aronsen brage@roedt.no

Annonse:

Hjelp oss å lage tidenes valgkamp!

Forskjellene øker, og skuffelsen over regjeringa kan vippe lokalvalget i feil retning. Et rekordstort Rødt trengs, både for å holde høyresida borte fra makt og for å skape flere røde kommuner som motorer for forandring.

Har du mulighet til å styrke valgkampen vår?
Vipps: 557255 Konto: 1254.62.98858

Hva skjer?

4. mars
Landsmøte i Latin-Amerikagruppene
Frivillighetshuset, Oslo.
latin-amerikagruppene.no

8. mars
Den internasjonale kvinnedagen
rødt.no/8mars23

11. mars
Aksjonsdag for krigsegrep mot økte forskjeller
Hele landet. rødt.no/aksjonsdag11mars23

28. mars
Manifestkonferansen 2023
Sentrum Scene, Oslo.
manifestkonferansen.no

14. - 16. april
LOs student- og ungdomskonferanse
Sørmarka. lo.no

21. - 23. april
Rødts landsmøte
Stavanger. rødt.no/landsmote-2023

Annonse:

Få med deg siste nummer av Gnist!

Linn Stalsberg om de nye 20-årene: Vi må organisere oss! // Sofie Marhaug: Kraften som var vår // Venstresida og Ukraina // Slaget om Barentshavet

Abonner på Gnist
100 kr for første år

Send mail til
gnist@marxisme.no
for bestilling.

Eller kjøp nummeret
på www.marxisme.no

Annonse:

Studiebok:

Forstå for å forandre

KUN 95,-

Bestill på:
marxisme.no

Annonse:

Ny sesong av Rødts podcast:

Hver stemme teller

Følg veien mot valget i Rødts podcast Hver stemme teller. Ny episode hver uke på Spotify og alle andre steder du hører podcast.

Bli medlem i Rødt!

Send sms med «Rødt [navn] [din e-post] [din adresse]» til 2090 eller se rødt.no/bli-medlem

 fb.me/roedt [@rauddt](https://twitter.com/rauddt) [@stemroedt](https://www.instagram.com/stemroedt)

Følg oss i sosiale medier for å oppdage mer om Rødt, få svar på det du lurer på og dele med vennene dine.

Scan QR-koden med mobilen din for å åpne i Spotify

Du kan også høre på rødt.no/podcast